

دانشگاه ادیان و مذاهب
دانشکده مذاهب

رساله دکتری
رشته مطالعات تطبیقی مذاهب اسلامی

جایگاه موضوع شناسی در مسائل مستحدثه پزشکی از نظر فقه مذاهب (باتکیه بر سقط جنین و پیوند اعضا)

نگارش

کریم یعقوبی راد

استاد راهنما

دکتر محمدعلی اخویان

دی ماه ۱۴۰۳

برای اطلاع

اصالت و مالکیت رساله

این جانب کریم یعقوبی راد دانش‌آموخته دکتری رشته مطالعات تطبیقی مذاهب اسلامی دانشکده مذاهب دانشگاه ادیان و مذاهب پدیدآور رساله با عنوان « جایگاه موضوع شناسی در مسائل مستحدثه پزشکی از نظر فقه مذاهب (با تکیه بر سقط جنین و پیوند اعضا) » با راهنمایی محمدعلی اخویان گواهی و تعهد می‌کنم که بر پایه قوانین و مقررات، از جمله «دستورالعمل نحوه بررسی تخلفات پژوهشی» و همچنین «مصادیق تخلفات پژوهشی» مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (۲۵ اسفند ۱۳۹۳):

- این رساله دستاورد پژوهش این جانب و محتوای آن از درستی و اصالت برخوردار است؛
- حقوق معنوی همه کسانی را که در به دست آمدن نتایج اصلی رساله تأثیرگذار بوده‌اند، رعایت کرده‌ام و هنگام کاربرد دستاورد پژوهش‌های دیگران در آن، با دقت و به درستی به آن‌ها استناد کرده‌ام؛
- این رساله و محتوای آن را تاکنون این جانب یا کس دیگری برای دریافت هیچ‌گونه مدرک یا امتیازی در هیچ‌جا ارایه نکرده‌ایم؛
- همه حقوق مادی این رساله از دانشگاه ادیان و مذاهب است و آثار برگرفته از آن با وابستگی سازمانی دانشگاه ادیان و مذاهب منتشر خواهد شد؛
- در همه آثار برگرفته از این رساله، نام استاد راهنما و استاد مشاور و نشانی رایانامه سازمانی آنان را می‌آورم؛
- در همه گام‌های انجام این رساله، هرگاه به اطلاعات شخصی افراد یا اطلاعات سازمان‌ها دسترسی داشته یا آن‌ها را به کار برده‌ام، رازداری و اخلاق پژوهش را رعایت کرده‌ام.

تاریخ ۱۴۰۳/۱۰/۲۲ امضاء

حقوق: دانشگاه ادیان و مذاهب

این گزارش و همه حقوق مادی و محصولات آن (مقاله‌ها، کتاب‌ها، پروانه‌های اختراع، برنامه‌های رایانه‌ای، نرم‌افزارها، تجهیزات ساخته شده و مانند آن‌ها) بر پایه «قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان» مصوب سال ۱۳۴۸ و اصلاحیه‌های بعدی آن و همچنین آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون» از آن دانشگاه ادیان و مذاهب است و هرگونه استفاده از همه یا پاره‌ای از آن شامل نقل قول، تکثیر، انتشار، کاربرد نتایج، تکمیل و مانند آن‌ها به صورت چاپی، الکترونیکی یا وسایل دیگر، تنها با اجازه نوشتاری دانشگاه ادیان و مذاهب شدنی است. نقل قول محدود در انتشارات علمی مانند کتاب و مقاله یا پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دیگر با نوشتن اطلاعات کامل کتاب‌شناختی، نیازی به مجوز دانشگاه ادیان و مذاهب ندارد.

شماره: ۳۹۰۱۲

تاریخ: ۱۴۰۳/۱۰/۲۴

صورت جلسه دفاع از رساله دکتری تخصصی

با تأییدات خداوند متعال و با استعانت از حضرت ولی عصر (عج) جلسه دفاع از رساله دکتری تخصصی آقای کریم یعقوبی راد دانشجوی رشته: مطالعات تطبیقی مذاهب اسلامی به شماره دانشجویی ۹۱۱۴۱۵۹۰۱ تحت عنوان: جایگاه موضوع شناسی در مسائل مستحدثه پزشکی از نظر فقه مذاهب (با تکیه بر سقط جنین و پیوند اعضا) با حضور اساتید راهنما، مشاور و داور (داوران) در تاریخ ۱۴۰۳/۱۰/۲۴ تشکیل و پس از استماع دفاعیات براساس کیفیت رساله، ارائه دفاعیه و نحوه پاسخ به سوالات، ارزشیابی نهایی به شرح ذیل ارائه شد:

درجه	نمره با عدد	نمره با حروف
خیلی خوب	۱۸/۷۵	بسیار خوب

هیأت داوران	نام و نام خانوادگی	مرتبه علمی	دانشگاه/موسسه	امضاء
-------------	--------------------	------------	---------------	-------

استاد راهنما	محمدعلی اخویان	دانشیار	دانشگاه قم	
داور داخلی	علی فارسی مدان	استادیار	دانشگاه ادیان و مذاهب	
داور خارجی	مهدی نوروزی	استادیار	دانشگاه ادیان و مذاهب	
داور خارجی	محمد رسول آهنگران	استاد	دانشگاه تهران - دانشکده گان فارابی	

نماینده تحصیلات تکمیلی

رضا سمیعی

دانشگاه ادیان و مذاهب
میرودتی - غیر استادی

تقدیم به

شکر شایان نثار ایزد منان که توفیق را رفیق راهم ساخت تا این پایان نامه را به پایان برسانم. در کمال خضوع و خشوع تقدیم می کنم این رساله را به محضر مصلح جهان هستی حجه بن الحسن العسکری ارواحنا له الفداء همچنین به :

- شهدای اسلام و ایران که به ما عزت ، افتخار و ایثار را آموختند.

- محضر ارزشمند پدر و مادر عزیزم به خاطر همه ی تلاشهای محبت آمیزی که در دوران مختلف زندگی ام انجام داده اند و بامهربانی چگونه زیستن را به من آموخته اند.

- به همسر مهربانم که در تمام طول تحصیل همراه و همگام من بوده است .

- به استادان فرزانه و فرهیخته ای که در راه کسب علم و معرفت مرا یاری نمودند.

- پسرانم محمد حسن و محمد حسین و دخترم سحی

تقدیر و تشکر

پس از حمد و سپاس به درگاه خداوند وظیفه خود می‌دانم از همه کسانی که در این مسیر مرا راهنمایی و همراهی کردند، تشکر کنم.

از محضر استاد فاضل و اندیشمند جناب آقای دکتر محمد علی اخویان، استاد راهنما که همواره مرا مورد لطف و محبت خود قرار داد اندک تشکر دارم.

چکیده:

موضوع شناسی مسائل مستحدثه به بررسی و تحلیل مسائلی می پردازد که به تازگی در جوامع مختلف به وجود آمده اند و نیاز به بررسی و پاسخگویی دارند. موضوع شناسی به عنوان یکی از وظایف اصلی فقیه شناخته می شود، که شامل شناسایی و تحلیل دقیق موضوعات جدید به منظور استخراج احکام شرعی مناسب است. این فرآیند نه تنها به فهم بهتر مسائل فقهی کمک می کند، بلکه موجب استنباط صحیح از منابع اسلامی نیز می شود. نقش عرف، اعم از عرف عام (عموم مردم) و عرف خاص (متخصصان) و تأثیر آن در موضوع شناسی، از دیگر موارد مهمی است که نیاز به تحلیل دارد. در واقع، فهم عرفی می تواند به فقیه کمک کند تا با واقعیت های اجتماعی و فرهنگی در ارتباط باشد و احکام را متناسب با شرایط روز صادر کند زمان و مکان، به عنوان عناصری تأثیرگذار بر احکام فقهی، باید مورد توجه قرار گیرند. همچنین، اطلاعات ادله لفظیه و بررسی عناوین ثانویه از منظر فقه مذاهب اسلامی، از مباحث کلیدی است که در این پژوهش مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرد. ظهور مسائل جدید در تمامی علوم، به ویژه پزشکی، و ادغام آن ها در زندگی روزمره، اهمیت این مسائل را از دیدگاه اعتقادات مذهبی در جامعه مسلمانان دوچندان کرده است. تحقیقات نشان می دهد که چالش های عمده و خلأهای تحقیقاتی در زمینه مسائل مستحدثه پزشکی عمدتاً در موضوعاتی مانند پیوند اعضا و سقط جنین متمرکز است. این پژوهش به بررسی این دو مسئله و مهم ترین عناوین مؤثر در حل مسائل فقهی آن ها از منظر فقه مذاهب خمس اسلامی می پردازد. با توجه به پیچیدگی های این موضوعات، تحلیل دقیق و جامع آن ها ضروری به نظر می رسد.

واژگان کلیدی: موضوع شناسی، مسائل مستحدثه، سقط جنین، پیوند اعضا

فهرست نوشتار

مقدمه	۲۵
فصل اول: کلیات و مفاهیم	۲۹
۱-۱. کلیات تحقیق	۳۰
۱-۱-۱. طرح و بیان مسئله	۳۰
۱-۱-۲. دلایل خاص انتخاب موضوع	۳۱
۱-۱-۳. ضرورت تحقیق	۳۱
۱-۱-۴. پیشینه	۳۲
۱-۱-۴-۱. برخی از مهم‌ترین تحقیقات صورت گرفته قبلی به شرح ذیل است:	۳۳
۱-۱-۴-۱-۱. کتب (فارسی و عربی) در باب مسائل مستحدثه	۳۳
۱-۱-۴-۱-۲. مجلات و مقالات و مصاحبه‌ها	۳۴
۱-۱-۴-۱-۳. بعضی از تألیفات موجود در باب موضوع شناسی	۳۵
۱-۱-۴-۱-۴. مقالات و پایان‌نامه‌ها	۳۵
۱-۱-۵. سؤالات	۳۶
۱-۱-۵-۱. سؤال اصلی	۳۶
۱-۱-۵-۲. سؤالات فرعی	۳۶
۱-۱-۶. فرضیات	۳۶
۱-۱-۶-۱. فرضیه اصلی	۳۶
۱-۱-۶-۲. فرضیات فرعی	۳۶
۱-۱-۷. روش تحقیق	۳۷
۲-۱. مفاهیم و جایگاه موضوع شناسی	۳۸
۲-۱-۱. واژه‌شناسی استنباط	۳۸

- ۳۸ ..... ۱-۱-۲-۱ استنباط در لغت
- ۳۹ ..... ۲-۱-۲-۱ معنای اصطلاحی استنباط
- ۳۹ ..... ۲-۲-۱ واژه‌شناسی احکام فقهی
- ۳۹ ..... ۱-۲-۲-۱ تعریف حکم در لغت
- ۴۰ ..... ۲-۲-۲-۱ تعریف حکم در اصطلاح فقه و اصول
- ۴۲ ..... ۳-۲-۲-۱ چند تعریف دیگر از حکم در لسان فقها و اصولیان:
- ۴۴ ..... ۳-۲-۱ واژه‌شناسی مسائل مستحدثه (یا نوازل)
- ۴۴ ..... ۱-۳-۲-۱ مسائل مستحدثه (نوازل) در لغت
- ۴۵ ..... ۲-۳-۲-۱ تعریف اصطلاحی مسائل مستحدثه
- ۴۶ ..... ۳-۳-۲-۱ نوازل در اصطلاح
- ۴۷ ..... ۴-۳-۲-۱ فقه نوازل و قضایای مستجده
- ۴۷ ..... ۵-۳-۲-۱ فقه نوازل:
- ۴۷ ..... ۶-۳-۲-۱ قضایای مستجده:
- ۴۸ ..... ۴-۲-۱ واژه‌شناسی موضوع شناسی
- ۴۸ ..... ۱-۴-۲-۱ الف- واژه‌شناسی موضوع
- ۴۸ ..... ۱-۱-۴-۲-۱ تعریف لغوی موضوع
- ۴۸ ..... ۲-۱-۴-۲-۱ تعریف اصطلاحی موضوع
- ۵۰ ..... ۲-۴-۲-۱ موضوع شناسی
- ۵۱ ..... ۱-۲-۴-۲-۱ تعریف موضوع شناسی
- ۵۱ ..... ۲-۲-۴-۲-۱ خاستگاه موضوع شناسی
- ۵۲ ..... ۱-۲-۲-۴-۲-۱ علم فقه
- ۵۲ ..... ۲-۲-۲-۴-۲-۱ فلسفه علم فقه
- ۵۲ ..... ۳-۲-۲-۴-۲-۱ دیدگاه مختار
- ۵۳ ..... ۳-۴-۲-۱ انواع موضوع شناسی

- ۱-۲-۳-۴-۱. موضوع‌شناسی علمی و موضوع‌شناسی فقهی ۵۳
- ۱-۲-۳-۴-۲. موضوع‌شناسی پیشینی و پسینی ۵۴
- ۱-۲-۳-۴-۲-۱. مراحل موضوع‌شناسی ۵۴
- ۱-۲-۵. اقسام مسائل مستحدثه ۵۵
- ۱-۲-۶. مسائل مستحدثه پزشکی و انواع آن‌ها ۵۶
- ۱-۲-۶-۱. ارائه یک تقسیم بندی از موضوعات مستحدثه پزشکی ۵۶
- ۱-۲-۶-۱-۱. از حیث مشخص بودن یا نبودن موضوع و حکم ۵۶
- ۱-۲-۶-۲. تقسیم از حیث آثار و عوارض مسائل پزشکی و زمینه‌های تأثیر گذار آن‌ها ۵۷
- ۱-۲-۷. اقسام موضوعات و روش‌های دستیابی به آن‌ها ۵۹
- ۱-۲-۷-۱. الف-موضوعات مستنبطه که سه نوع می‌باشند: ۵۹
- ۱-۲-۷-۲. ب- موضوعات غیر مستنبط (صرفه) ۵۹
- ۱-۲-۷-۳. موضوعات مستنبطه ۶۰
- ۱-۲-۷-۳-۱. تعریف ۶۰
- ۱-۲-۷-۳-۲. نوع اول: موضوعات مستنبط (محض) ۶۰
- ۱-۲-۷-۳-۳. نوع دوم: موضوعات مستنبط عرفی ۶۲
- ۱-۲-۷-۳-۳-۱. تعریف مسافر ۶۲
- ۱-۲-۷-۳-۳-۲. عنوان فقیر ۶۳
- ۱-۲-۷-۳-۳-۳. وطن ۶۳
- ۱-۲-۷-۳-۳-۴. همسایه‌ها (جیران) ۶۳
- ۱-۲-۷-۳-۵. زوجیت ۶۴
- ۱-۲-۷-۳-۴. نوع سوم: موضوعات مستنبط لغوی ۶۴
- ۱-۲-۷-۴. موضوعات غیر مستنبط (صرفه) ۶۵
- ۱-۲-۷-۴-۱. نوع اول: عرف عام (عرفی محض) ۶۵
- ۱-۲-۷-۴-۲. نوع دوم: عرف خاص (تخصصی صرف) ۶۶

- ۶۶ ..... ۱-۲-۷-۳. نوع سوم: موضوع لغوی محض
- ۶۷ ..... ۱-۲-۸. جایگاه عرف عام در تشخیص موضوعات
- ۶۷ ..... ۱-۲-۸-۱. تشخیص و تفسیر مفاهیم مفردات و هیئات‌های به‌کار رفته در عبارات
- ۷۱ ..... ۱-۲-۸-۲. تأثیر عرف عام در فهم موضوعات و برداشت از مجموعه دلیل
- ۷۱ ..... ۱-۲-۸-۲-۱. پیشینه این کاربرد
- ۷۲ ..... ۱-۲-۸-۲-۱. توجه به دلالت‌های التزامی در فهم ادله
- ۷۲ ..... ۱-۲-۸-۲-۱. فهم مناسبات بین موضوع و حکم
- ۷۳ ..... ۱-۲-۸-۳. تأثیر عرف عام در تشخیص موضوعات خارجی
- ۷۳ ..... ۱-۲-۸-۳-۱. نظر فقهای موافق نظر عرف در تشخیص مصادیق
- ۷۳ ..... ۱-۲-۸-۳-۲. فقیهان مخالف نظر عرف در تشخیص مصادیق
- ۷۴ ..... ۱-۲-۸-۳-۳. عدم حجیت عرف در مسامحات
- ۷۴ ..... ۱-۲-۸-۳-۳-۱. زوایای شرح موضوع
- ۷۵ ..... ۱-۲-۹. جایگاه عرف خاص و کارشناسان در تشخیص موضوعات
- ۷۶ ..... ۱-۲-۹-۱. تشخیص تبدیل ماهیت موضوعات
- ۷۷ ..... ۱-۲-۹-۲. نوع دوم: تحول شرایط بیرونی موضوع
- ۷۷ ..... ۱-۲-۱۰. جایگاه فقیه در تشخیص موضوعات
- ۷۸ ..... ۱-۲-۱۱. جایگاه دستاوردهای علمی در تشخیص یا ایجاد موضوعات جدید
- ۷۹ ..... ۱-۲-۱۱-۱. تشخیص یا ایجاد موضوعات جدید
- ۸۰ ..... ۱-۲-۱۱-۲. تغییر و دگرگونی در موضوعات قبلی
- ۸۰ ..... ۱-۲-۱۱-۳. حذف موضوعات قدیمی
- ۸۰ ..... ۱-۲-۱۲. بررسی تعارضات آراء در موضوع شناسی
- ۸۲ ..... ۱-۲-۱۲-۱. تعارض عرف خاص و عرف عام
- ۸۲ ..... ۱-۲-۱۲-۱-۱. عرف عام
- ۸۲ ..... ۱-۲-۱۲-۲-۱. عرف خاص (ب)

۸۳	..... ۲-۱۲-۲-۱. تعارض عرف عام با نظر فقیه
۸۹	..... فصل دوم: قواعد و ضوابط عامه در بررسی مسائل مستحدثه فقهی در بین مذاهب خمس
۹۰	..... ۱-۲. مقدمه
۹۰	..... ۱-۱-۲. پاسخگویی شریعت به مسائل مستحدثه
۹۲	..... ۲-۱-۲. ملاک مستحدثه بودن مسائل فقهی
۹۴	..... ۳-۱-۲. ضوابط کلی استنباط مسائل مستحدثه در فقه مذاهب
۹۴	..... ۱-۳-۱-۲. روش امامیه در حل مسائل مستحدثه فقهی
۹۴	..... ۱-۱-۳-۱-۲. تشخیص و دسته‌بندی موضوعات (موضوع شناسی)
۹۵	..... ۲-۱-۳-۱-۲. ترتیب مسائل مستحدثه بر اساس اهمیت و شمولیت موضوع
۹۵	..... ۳-۱-۳-۱-۲. عرضه مسئله جدید بر مبانی استنباط
۹۵	..... ۱-۳-۱-۳-۱-۲. توجه به تغییر موضوعات
۹۶	..... ۲-۳-۱-۳-۱-۲. پیدایش عنوان ثانوی
۹۶	..... ۳-۳-۱-۳-۱-۲. دگرگونی در علت و مناط حکم
۹۷	..... ۴-۳-۱-۳-۱-۲. توجه به حقیقی بودن قضایای شرعی
۹۸	..... ۵-۳-۱-۳-۱-۲. توجه به نقش زمان و مکان و نیز اطلاقات ادله لفظیه
۹۹	..... ۲-۳-۱-۳-۱-۲. روش مذاهب اربعه اهل سنت در حل مسائل نوازل فقهی
۹۹	..... ۱-۲-۳-۱-۳-۱-۲. مبانی اهل سنت
۹۹	..... ۳-۳-۱-۳-۱-۲. روش‌های اهل سنت
۱۰۰	..... ۱-۳-۳-۱-۳-۱-۲. استنباط حکم مسئله به روش معهود فقهی
۱۰۰	..... ۲-۳-۳-۱-۳-۱-۲. رعایت مقاصد شرعیه
۱۰۰	..... ۳-۳-۳-۱-۳-۱-۲. توجه به فقه نوازل ناشی از محیط
۱۰۱	..... ۴-۳-۳-۱-۳-۱-۲. رعایت عادات و عرف
۱۰۱	..... ۴-۳-۱-۳-۱-۲. تفاوت روش‌های حل مسائل مستحدثه در فقه مذاهب
۱۰۳	..... ۵-۳-۱-۳-۱-۲. تأثیر زمان و مکان در مسائل مستحدثه

- ۱۰۳-۲-۴. مساله زمان - مکان در قرآن ۱۰۳
- ۱۰۴-۲-۵. توجه به دو عنصر زمان - مکان در کلام فقها ۱۰۴
- ۱۰۵-۲-۶. رابطه زمان - مکان با مسائل مستحدثه ۱۰۵
- ۱۰۶-۲-۱-۶. اطلاعات ادله لفظیه ۱۰۶
- ۱۰۷-۲-۶-۲. عناوین ثانویه ۱۰۷
- ۱۰۷-۲-۷. تعریف عناوین ثانویه ۱۰۷
- ۱۰۸-۲-۸. اقسام عناوین ثانویه ۱۰۸
- ۱۰۹-۲-۱-۸. ضرورت و اضطرار ۱۰۹
- ۱۰۹-۲-۸-۲. ضرر ۱۰۹
- ۱۱۰-۲-۸-۳. عسر و حرج ۱۱۰
- ۱۱۱-۲-۸-۴. اهم و مهم ۱۱۱
- ۱۱۱-۲-۸-۵. مقدمه واجب و مقدمه حرام ۱۱۱
- ۱۱۲-۲-۸-۶. حفظ نظام ۱۱۲
- ۱۱۲-۲-۸-۷. نقش عناوین ثانویه در حل مسائل مستحدثه ۱۱۲
- ۱۱۳-۲-۹. چند نمونه از مسائل مستحدثه مرتبط با عناوین ثانویه و قواعد کلی آن ۱۱۳
- ۱۱۴-۲-۹-۱. تشریح اجساد مردگان ۱۱۴
- ۱۱۵-۲-۹-۱-۱. خسارات مازاد بر دیه ۱۱۵
- ۱۱۵-۲-۱۰-۱. نتیجه گیری فصل دوم ۱۱۵
- ۱۱۷-۲-۳-۱. فصل سوم: نقش و تأثیر موضوع شناسی، در استنباط احکام فقهی پیوند اعضا از دیدگاه فقهای مذاهب خمسسه ۱۱۷
- ۱۱۸-۳-۱. مقدمه ۱۱۸
- ۱۱۹-۳-۲. گفتار اول: تاریخچه، تعریف و تقسیمات پیوند اعضا ۱۱۹
- ۱۱۹-۳-۲-۱. تاریخچه پیوند اعضا ۱۱۹
- ۱۱۹-۳-۲-۱-۱. در ایران و جهان ۱۱۹
- ۱۲۰-۳-۲-۱-۲. تاریخچه پیوند اعضا در فقه ۱۲۰

- ۱۲۰ ..... ۲-۲-۳. تعریف مسئله پیوند اعضاء
- ۱۲۱ ..... ۱-۲-۲-۳. مفهوم عضو و پیوند در لغت
- ۱۲۲ ..... ۲-۲-۲-۳. مفهوم عضو از لحاظ شرعی و پزشکی
- ۱۲۳ ..... ۳-۲-۲-۳. اصطلاح پیوند اعضاء در پزشکی
- ۱۲۳ ..... ۳-۲-۳. تقسیمات و منبع پیوند اعضاء
- ۱۲۳ ..... ۱-۳-۲-۳. اقسام پیوند
- ۱۲۳ ..... ۱-۱-۳-۲-۳. پیوند قرینه
- ۱۲۴ ..... ۲-۱-۳-۲-۳. پیوند کلیه
- ۱۲۴ ..... ۳-۱-۳-۲-۳. پیوند مغز استخوان
- ۱۲۴ ..... ۲-۳-۲-۳. منابع تامین اعضاء پیوندی
- ۱۲۵ ..... ۱-۲-۳-۲-۳. مصنوعات پزشکی
- ۱۲۵ ..... ۲-۲-۳-۲-۳. حیوان
- ۱۲۵ ..... ۳-۲-۳-۲-۳. اعضای انسان زنده
- ۱۲۵ ..... ۴-۲-۳-۲-۳. اعضای انسان مرده
- ۱۲۷ ..... ۳-۳. گفتار دوم: بررسی صدق یا عدم صدق عنوان تصرف در خلقت
- ۱۲۷ ..... ۱-۳-۳. مفهوم تصرف در خلقت
- ۱۲۷ ..... ۱-۱-۳-۳. مفهوم تصرف در خلقت از لحاظ شرعی (آیات و روایات)
- ۱۲۸ ..... ۲-۱-۳-۳. مفهوم تصرف در خلقت از لحاظ عرفی (اقوال فقها و پزشکان)
- ۱۲۹ ..... ۲-۳-۳. دیدگاه فقهای مذاهب در مسئله
- ۱۲۹ ..... ۱-۲-۳-۳. استدلال مخالفین برداشت عضو به صدق تصرف در خلقت
- ۱۳۱ ..... ۲-۲-۳-۳. ادله موافقان پیوند اعضا و عدم صدق تصرف در خلقت
- ۱۳۱ ..... ۱-۲-۲-۳-۳. اهل سنت
- ۱۳۲ ..... ۲-۲-۲-۳-۳. شیعه
- ۱۳۴ ..... ۴-۳. گفتار سوم: بررسی موضوع هتک حرمت میت

- ۱۳۴-۳-۱. تعریف اصطلاح هتک حرمت ۱۳۴
- ۱۳۴-۳-۱-۱. هتک حرمت از لحاظ لغوی ۱۳۴
- ۱۳۴-۳-۱-۲. مفهوم هتک حرمت از لحاظ شرعی ۱۳۴
- ۱۳۴-۳-۱-۳. مفهوم هتک حرمت از لحاظ عرفی ۱۳۴
- ۱۳۵-۳-۲. دیدگاه فقهای مذاهب در مسئله برداشت عضو ۱۳۵
- ۱۳۵-۳-۱-۲. استدلال مخالفین ۱۳۵
- ۱۳۶-۳-۲-۲. ادله موافقان پیوند اعضا و عدم صدق عنوان هتک حرمت ۱۳۶
- ۱۳۸-۳-۵. گفتار چهارم: بررسی صدق یا عدم صدق عنوان مردار بودن عضو پیوند شده ۱۳۸
- ۱۳۸-۳-۵-۱. بررسی مفهوم مردار ۱۳۸
- ۱۳۸-۳-۵-۱-۱. مردار در لغت عربی ۱۳۸
- ۱۳۸-۳-۵-۱-۲. مفهوم مردار از لحاظ شرعی و عرف ۱۳۸
- ۱۳۹-۳-۵-۲. رابطه مفهوم مردار با نجاست و نیز پاک بودن در شرع ۱۳۹
- ۱۴۰-۳-۵-۳. نظرات فقهای مذاهب در مسئله ۱۴۰
- ۱۴۰-۳-۵-۳-۱. فقهای شیعه ۱۴۰
- ۱۴۰-۳-۵-۳-۲. فقهای شافعیه ۱۴۰
- ۱۴۱-۳-۵-۳-۳. فقهای مالکیه ۱۴۱
- ۱۴۱-۳-۵-۳-۴. فقهای حنفیه ۱۴۱
- ۱۴۱-۳-۵-۳-۵. فقهای حنابله ۱۴۱
- ۱۴۲-۳-۵-۳-۶. فقهای معاصر ۱۴۲
- ۱۴۲-۳-۵-۴. استدلال مخالفین پیوند عضو به صدق مردار بودن عضو پیوندی ۱۴۲
- ۱۴۲-۳-۵-۴-۱. نجس بودن عضو جدا شده ۱۴۲
- ۱۴۴-۳-۵-۴-۲. استصحاب نجاست ۱۴۴
- ۱۴۴-۳-۵-۴-۳. مانعیت همراه داشتن اجزای حیوانات حرام گوشت ۱۴۴
- ۱۴۵-۳-۵-۵. ادله موافقان پیوند اعضا و عدم صدق مردار بودن عضو پیوندی ۱۴۵